

PROFILY

Doc. RNDr. Karel Urban, 65-ročný

Dňa 15. augusta 1970 oslávil v neobvyklej sviežosti svoje 65. narodeniny významný odborník v československej geológii, vedecký pracovník geotechnického pracoviska Vysokej školy dopravnej v Žiline, Doc. RNDr. Karel Urban. Dožíva sa toho vzácného jubilea vo svojej známej skromnosti, uprostred tvorivej práce, plnej elánu a pracovnej vitality.

Niekoľko údajov z doterajšej životnej chronológie jubilanta. Narodil sa vo Vysokom Mýte. Po absolvovaní reálky v Lounech r. 1923, študuje prírodné vedy na Karlovej univerzite, kde v r. 1928, po úspešnom zložení rigorózných skúšok a obhájení dizertačnej práce, získal doktorát v prírodných vedách. Potom je na čas asistentom na Geologickom ústave českej techniky a Geologicko-paleontologickom ústave Karlovej univerzity. V študijnom roku 1932–33 študuje na univerzitách v Heidelbergu a v Bonne, ako prvý československý geológ, metodu Sanderovej štruktúrnej analýzy, pod vedením vynikajúcich profesorov L. Rügera, W. Salomona-Calviho, O. H. Erdmannsdörffera a Hansa Cloosa.

Vr. 1936 až 1948 pôsobí v Hodoníne ako geológ pre naftu. Medzitým, v r. 1947, sa habilitoval ako docent na univerzite v Brne, kde aj externe prednášal do r. 1950 náuku o ložiskách nerastných surovín. V r. 1948 pôsobí v Kutnej Hore ako geológ v Ústave pre výskum rúd, v r. 1957, po štvorročnej prestávke, pracuje na čas v Západočeskom rudnom prieskume v Prahe. V tom istom roku bol povolaný do Žiliny, kde v Ústave stavebnej geológie pôsobí ako odborný poradca pre inžiniersku geológiu a hydrogeológiu. Po reorganizácii geologickej služby prechádza do Geologického prieskumu, n. p., vo funkcii odborného geológa na podnikovom riaditeľstve. V tejto funkcii metodicky riadil prieskumné práce v oblasti Spišsko-gemerského rudohoria, vyhľadávacie a prieskumné práce na kremeň. Zároveň pracoval ako predseda komisie pre schvaľovanie záverečných správ. Neskôr, po preložení podniku, pracuje ako vedúci geologického strediska v Žiline.

Od r. 1963 externe prednáša všeobecnú a inžiniersku geológiu na Vysokej škole dopravnej, na ktorú v r. 1967 prešiel ako interný vedecký pracovník geotechnického pracoviska, kde sa venuje výskumnej a pedagogickej činnosti. Popri tejto činnosti aktívne odovzdáva svoje bohaté skúsenosti formou externej spolupráce s Geologickým prieskumom, n. p., Spišská Nová Ves.

Publikačná a pracovná činnosť jubilanta je nesmierne bohatá, odborne vysoko fundovaná a tak variabilná ako sú problémy, ktoré jubilant riešil a terény, v ktorých pracoval.

Jeho odborné začiatky svisia s geologickým mapovaním pre potreby vodohospodárskych štúdií — staveb priehrad na Vltave, pokračujú klasickým geologickým mapovaním a petrografickým výskumom v terénoch na listoch Královce, Příbram, Písek; mapuje v Západočeskom algoniku, v brdskom kambii, Nízkych Tatrách, jeseníckom kulme, v zábrežnej sérii, v juhomoravskom neogéne a v mnohých ďalších terénoch. Už vo svojich začiatkoch, ako jeden zo žiakov vynikajúceho vedca svetového mena akademika R. Kettnera, získal veľké skúsenosti a vypracoval sa tak na odborníka nielen ako presný mapér, ale predovšetkým ako znamenitý petrograf. Svoje práce — celé desiatky — publikoval jednak v Zborníku, jednak vo Věstníku Stát, geologického ústavu. Výsledky mapovacích prác sú zahrnuté aj v listoch a vysvetlivkách novej generálnej mapy ČSSR. Z pobytu v Heidelbergu a v Bonne pochádza práca o štruktúrne analytickom rozbere skapolitových hornín z Tessinských Álp (in: Neues Jahrb. f. Min. etc., Beil. Bd. 68, Abt. A 1934).

Ďalšie práce sa týkajú stratigrafie, tektoniky a výskytu ložísk kaustobiolitov v juhomoravskom neogéne. Z prác, týkajúcich sa problematiky rudných a nerudných ložísk, uvedme aspoň niektoré: Krásna Hora (Au-Sb), Vrančice (polymetalické rudy), Roudný (Au), Křemže (Ni), Horná Prievrana (keramické íly), Ipeľská dolina, atď. Bol členom autorského tímu publikácie „Nerastné suroviny Slovenska“ (Slávik a i. 1967). Skúsenosti z mapovania v ložiskovom prieskume zahrnuje v rovnomernom článku v Geologickom průzkume r. VIII. č. 1.

Svoje bohaté skúsenosti a odborné vedomosti uplatnil Dr. Urban aj počas pôsobenia na Ústave stavebnej geológie, kde okrem usmerňovania práce mladšej generácie geológov v odbore inžinierskej geológie a hydrogeológie zaoberal sa sám geologickými otázkami pri stavbe priehrad a hatí (Drahovce, Madunice, Brezníčka a i.). Nadviazal tak na svoje pracovné začiatky (priehrady na Vltave) ako aj na neskoršiu činnosť v kvartérnej geológii a inžinierskej geológii v štyridsiatych rokoch (zosun v hlinisku tehle vo Vnovoroch, kvartér na Hlučínsku a v Opavskom Sliezsku).

Zaoberal sa tiež štúdiom minerálnych prameňov z aspektu rýdzej balneológie, resp. z hľadiska ich pôsobenia na základové konštrukcie inžinierskych stavieb (Salvator, Bojnice, Nosice). Výsledky publikoval v Geologických prácach, Zprávy 32, Geologickom průzkume a v zjazdových sprievodcoch.

Uvedme ešte, že s úspechom vychováva, ako školiteľ a konzultant, mladšiu generáciu geológov v rámci vedeckých aspirantúr, je členom oponentských rád, skúšobných komisií a pod.

V súčasnosti sa, v rámci dlhšej úlohy, štátneho bádateľského plánu na nasledujúcu päťročnicu 1971–75, vracia k svojej obľúbenej problematike — štruktúrnej analýze horninového masívu a jej vplyvu na technické vlastnosti a chovanie hornín.

Želáme jubilantovi do ďalších rokov hodne zdraru, zdravia, pohody a ostatných úspechov.

Milan Slivovský — Vladimír Hano